

Tanulmányok

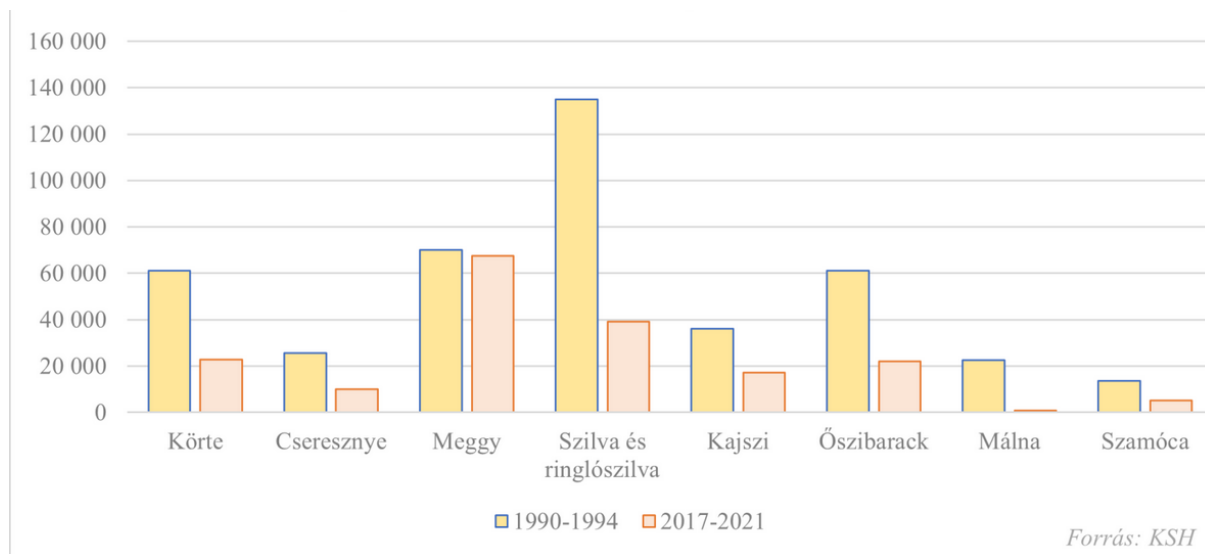
A magyar mezőgazdaságban rejlő lehetőségek

Szabó Bálint

DOI: 10.14267/VILPOL2023.02.06

A közepes fejlettségi csapdából való kitörésnél mind a hazai és nemzetközi szakirodalom, mind a közbeszéd (helyesen) a tudás alapú gazdaság és a magas hozzáadott értékű munkahelyek megteremtésére helyezi a hangsúlyt. Egy jól funkcionáló társadalomban azonban az állampolgárok mentális és fizikai egészségi állapotának javítása is megkerülhetetlen nemzetstratégiai szempont lenne. Kicsit profánul megfogalmazva azért, mert egy egészségesebb munkaerő produktívabb, magasztosabban szemlélve pedig azért, mert az esélyek egyenlőségét megteremtve egy működő népegészségügyi rendszer senkit sem hátráltathatna az önmegvalósításban. Ennek persze egyik legfontosabb építőeleme a betegellátás, érdemes azonban a prevencióról, jelen esetben a táplálkozásról is szót ejteni, kiváltképp azért, mert a magyar felnőttkorú lakosság 24,5%-a tekinthető túlsúlyosnak, ami az elmúlt években nem, hogy csökkent volna, hanem emelkedett (noha meg kell jegyezni az emelkedő tendencia pár kivétellel valamennyi EU-tagországra igaz)[1].

Érdekes tehát megnézni, honnan kerül az étel az asztalra, milyen szerkezetváltások történtek a magyar mezőgazdaságban az elmúlt években. Noha főként a növekvő műtrágyafelhasználásnak köszönhetően a standard termelési érték folyamatosan növekedett az elmúlt évtizedekben, ez a növénytermesztést illetően rendkívül aszimmetrikusan ment végbe.

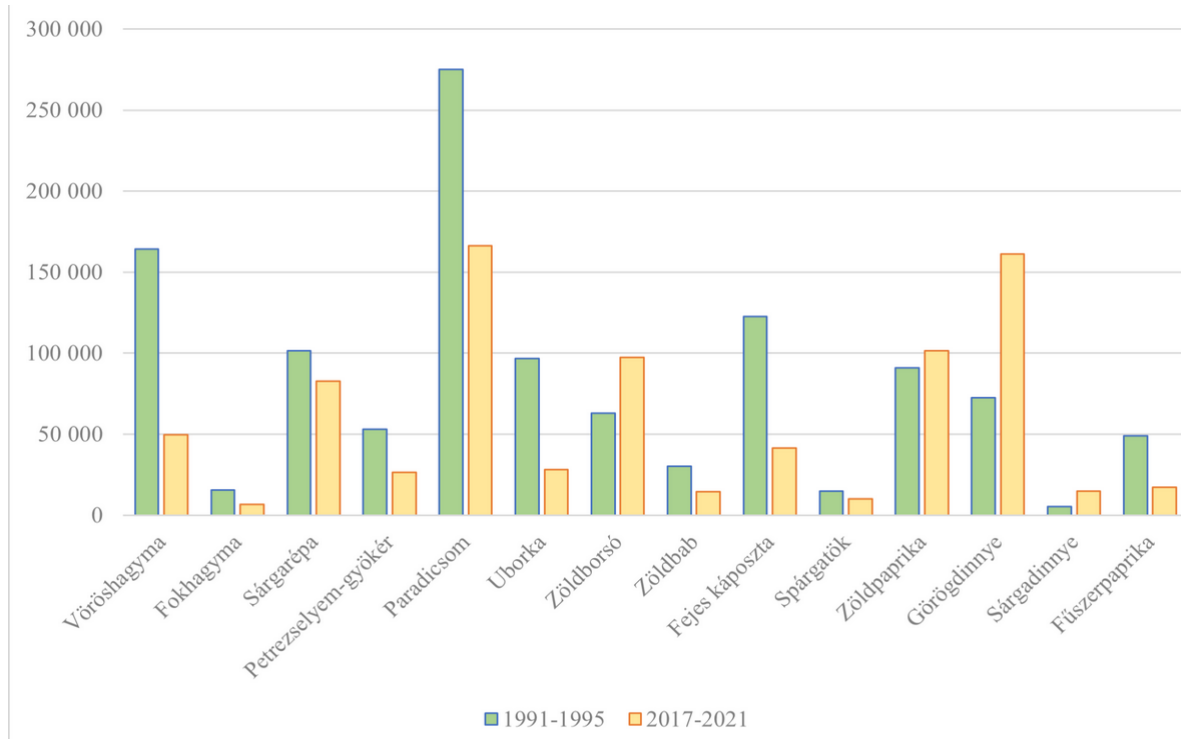

1. ábra: Gyümölcsök termésátlagainak változása

Forrás: Központi Statisztikai Hivatal

Az első ábra az 1990-94 közötti 5 éves termésátlagot (tonnában) hasonlítja össze a legutolsó elérhető 5 év adataival. A változás szembeötlő, a meggy kivételével az összes gyümölcs

termésátlaga 52-71%-kal esett vissza, a málnáé 96%-ot esett, gyakorlatilag eltűnt. A nagyságrendekkel nagyobb termésátlagokat produkáló (így az ábrán nem szereplő) alma és szőlő 35, illetve 32%-kal esett vissza.

2. ábra: Zöldségek termésátlagainak változása

Forrás: Központi Statisztikai Hivatal

A második ábrán láthatjuk, hogy zöldségeknél is hasonló a helyzet, hol drámaibb (pl.: vöröshagyma, uborka, fűszerpaprika), hol kisebb (pl.: sárgarépa, paradicsom, spárgatök), azonban még így is meglepő a visszaesés. A zöldpaprika, zöldborsó és főként a görögdinnye termésátlaga pedig jelentősen emelkedett. A csemegekukoricánál (ami szintén termelési mennyiségének nagysága miatt nem került fel az ábrára) figyelhető meg a legnagyobb növekedés, a két öt éves termésátlag közötti különbség majdnem négy és félszeres, azaz egyértelműen a csemegekukorica termesztésre szakosodott a magyar mezőgazdaság, egészen 2000-től kezdve. Ez előtt a paradicsom foglalta el az első helyet a hazai termésátlag mennyiségét tekintve.

A diverzifikáció csökkenésével a globális munkamegosztáson alapuló, komparatív előnyökre épülő világgazdaságban nem is lenne probléma. Az olcsóbb exporttermékeken a fogyasztók nyernek, a hazai termelők veszítenek, kivéve természetesen, ha ők is exportra termelnek. A bolygó pedig nagy valószínűséggel szintén nyertese ennek a tranzakciónak, hiszen a szállításhoz kapcsolódó ÜHG kibocsátás elenyésző részét adja a mezőgazdaság által kibocsátott üvegházhatású gázoknak (a mezőgazdasági termeléshez kapcsolódó erdőirtásoknak természetesen nem a bolygó a nyertese). A legtöbb kibocsátás a termeléshez kapcsolható, így a minél hatékonyabb és

méretgazdaságosabb mezőgazdasági termeléssel tudjuk csökkenteni globális karbonlábnyomunkat.

Az elmúlt évtizedben azonban a fogyasztói értékpreferenciák megváltozásával a rövid ellátási láncok kerültek előtérbe, főként társadalmi szempontokra alapozva (hazai gazdák támogatása, beágyazottság, minőség stb.), de gazdasági és környezeti szempontból is előnnyel kecsegtethetnek, noha ezekben nincs egyetértés a nemzetközi szakirodalomban. A rövid ellátási láncok színtere főként a termelői piacok, a közösségi mezőgazdálkodás, dobozrendszerek. Bár ezek főként alulról jövő kezdeményezések, a kiskereskedelem is aktívan részt vesz a rövid ellátási láncokban, ezzel valamelyest előrevetítve az élelmiszerellátó rendszereink jövőjét, ami a hazai mezőgazdaság egésze számára kiugrási pontot jelenthet.

A mezőgazdaság húzóágazattá való emelését pedig a termőföld véges termelékenységé miatt szintén a munkaerőbe való befektetés teheti lehetővé. A mezőgazdasági és élelmiszeripari K+F ráfordítások – ezeknél az agrárszektor és az egyetemek minél szorosabb együttműködése, a fiatal gazdák számára a pálya vonzóbbá tétele, a gazdaságok menedzsmentszemléletének kialakítását segítő programok támogatása, a digitalizáció és robotizáció széleskörű elterjesztése, a klímakockázat elemzése és a változó termelési viszonyokhoz való alkalmazkodásra való felkészítés mind-mind hozzájárulhatnak ahhoz, hogy a magyar mezőgazdaságban egy minőségi ugrás menjen végbe, amellyel az agrárszektor egyben alkalmazkodna a megváltozott fogyasztói igényekhez, és lenne egyben reziliensebb.

A hazai mezőgazdaság fejlesztése tehát egyaránt hozzájárulhat a magas hozzáadott értékű munkahelyek megteremtéséhez és a lakosság egészségügyi állapotának javításához a termelési szerkezet megváltoztatásával és az ellátási láncok megváltozásával, ehhez azonban a feltételeket minél hamarabb meg kell teremteni.

Forrás

[1]

https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/HLTH_EHIS_BM1E__custom_3156455/bookmark/table?lang=en&bookmarkId=399c959b-322f-4909-8cb0-0d791e45883e Letöltés dátuma: 2023.02.20.